

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomæ

Suárez, Francisco

Moguntiae, 1620 [erschienen] 1621

Cap. 9. An relatio in Deo perfectionem dicat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84432)

Sint ne in tribus personis tres veritates transcendentales.

1. **H**ec quaestio tam de vero in concreto, ac substantiue sumpto, quam de veritate in abstracto tractari potest, tamen quia supposita regula superius tradita, facile est, ex abstractis colligere modum loquendi in concreto, ideo conuenienter in abstracto proponitur. Richard. ergo in 1. dist. 24. art. 1. q. 3. ad 1. negat veritatem transcendentalem posse in Deo multiplicari, quia veritas rei, inquit, nihil aliud est, quam essentia conformis, vel conformabilis proprio conceptui talis rei, in diuinis autem personis tantum est vna essentia, ergo tantum est vna veritas. Possumus hanc sententiam confirmare, quia omnis veritas aut est prima, aut inferior illa, sed in Deo non possunt admitti tres primae veritates, quia esset admittere tres Deos, nec etiam tres inferiores veritates, quia necessario futurae essent imperfectae, ergo est tantum vna prima veritas.

2. Nihilominus existimo, etiam hoc transcendens recte expositum multiplicari in diuinis personis. Est autem aduertendum, veritatem triplicem esse, in intelligendo, in dicendo, & in essendo, & omnibus his modis veritatem esse in Deo, & Deum esse primam veritatem. In intelligendo quidem, quia per se ipsum ita omnia intelligit, vt nihil, nisi vere possit intelligere, vnde haec veritas in Deo nihil aliud est, quam infallibilis conformitas intelligentiae diuinae cum omni re intelligibili. Quapropter haec veritas tantum potest esse vna, quia est essentialis, & omnino absoluta, & quia intelligere Dei tantum est vnum. Veritas in dicendo est virtus quaedam moralis, seu attributum quoddam diuinae voluntatis ratione cuius infallibiliter semper dicit verum, & mentiri non potest, & haec etiam veritas nullo modo multiplicatur in Trinitate sicut nec voluntas, cuius est absoluta perfectio, seu attributum. Veritas in essendo in vnaquaque re est entitas ipsa rei, vt conformis, vel conformabilis vero conceptui eius, vt suppono ex Metaphysica disput. 3.

3. Dico ergo, hanc veritatem in essendo multiplicari in diuinis personis secundum entitates personales, seu relatiuas earum, licet quoad essentiam Dei vna sit. Hanc posteriorem partem suppono. Priorem probo in primis ex illo 1. Ioan. 5. *Vt sumus in vero Filio eius, hic est verus Deus*, ergo personae Filij dupliciter conuenit veritas in essendo, scilicet in ratione Filij, & in ratione DEI. Et priorem veritatem habet ex sua proprietate relatiua, & incommunicabili. Posteriorem vero ex diuinitate communicabili, ergo prima veritas est propria Filij, posterior communis omnibus personis, non communitate rationis, sed reali, quod per se manifestum est, quia Pater est verus Deus, & Spiritus sanctus similiter. Rursus idem discursus fieri potest in Patre, quia & est verus Pater, & verus Deus, & in Spiritu sancto, quia, & est vere procedens, & verus Deus, ergo in tribus personis sunt tres veritates personales, & incommunicabiles, ac communis, sola, & vna essentialis, quae personalibus ratione distinguitur, cum personales inter se realiter distinguantur.

4. Ratione etiam declaratur, respondendo simul ad fundamentum Richardi. Nam veritas transcendentalis non conuertitur cum essentia, sed cum entitate, quatenus omnis entitas habet aliquam rationem formalem, seu quidditatiuam, secundum quam potest habere conformitatem cum aliquo proprio conceptu. Vnde in Christo Domino est veritas essentialis hominis, quia in eo est vera natura humana, non tamen est veritas personae creatae humanae, quae in quolibet puro homine reperitur. At in

Deo, cum vna essentia, est triplex entitas personalis, quae potest habere conformitatem cum proprio conceptu suo, ergo est triplex veritas transcendentalis relatiua.

Est autem circa modum loquendi aduertendum, veritatem Deo simpliciter & sine addito attributa, accipi solere pro veritate naturae diuinae, quae essentialis est. Quomodo Damasus Papa, & Sophronius, quos Paulo inferius referemus, sicut aiunt, esse in Damasus tribus personis vnam aeternitatem & vnam bonitatem, ita etiam dicunt esse vnam veritatem, quod etiam intelligi potest de veritate morali, & intellectuali. Maxime autem haec absoluta locutio habet hunc sensum, quando additur *Prima veritas*, quia haec additio indicat supremam rationem veritatis, quae solum est essentialis, & ideo tres veritates dicenda semper sunt cum declaratione, seu cum illo addito, *relatiua*.

Et ita soluitur confirmatio à nobis addita, nam illae tres veritates in re quidem sunt vna, Prima, quia sunt vna Deitas, si tamen ex propriis conceptibus praecise considerentur, sunt tres veritates, inter se quidem realiter, ab essentiali autem ratione distinctae. Vnde si vnaquaeque consideretur secundum id praecise, quod addit supra essentiam, non habet inde, quod sit prima veritas, sed ex essentia, quam includit. Et ideo non sequitur, quod sit imperfecta, cum in re includat totam perfectionem essentiae, sed solum sequitur, non habere ex illo praeciso conceptu totum id, quod dicit prima veritas, quod verum est. Denique aduerte oportet, aliquando totam Trinitatem dici veram Trinitatem. Sed per hanc locutionem non significatur aliqua veritas postiuua, praeter eas, quas explicauimus, sed affirmatur, & declaratur vera distinctio realis personarum inter se, quae solum addit illam negationem, quod vna persona non sit alia. Sicut etiam dicitur vna Trinitas, per quod solum additur negatio, scilicet, quod praeter hanc Trinitatem non sit alia, vel quod in Deo non sit plus, quam Trinitas, nec maior personarum numerus, quam ternarius.

CAPVT IX.

Sint ne in Trinitate tres bonitates, ac subinde tres perfectiones personales.

Suppono, non esse sermonem de bonitate morali, seu virtutis, constat enim hanc esse tantum vnā, & essentialē, sicut paulo antea dixi de veritate morali. Est ergo difficultas de bonitate transcendentali, quae etiam dici potest perfectio entitatiua. De quo 1. Opinio est prima opinio fati communis, in diuinis personis non dari perfectiones personales, quae & inter se realiter, & ab essentiali perfectione ratione distinguantur. Ita tenet Scot. 1. dist. 3. q. 1. ad 4. Durand. dist. 1. q. 3. nu. 13. Richard. dist. 2. art. 1. q. 3. ad 1. Capreol. dist. 7. q. 1. ad 3. contra primam conclusionem articuli secundi, Caiet. 1. p. qu. 28. art. 2. & ibi frequentius Caiet. Fundamentum à priori huius sententiae Thomistae. Fundamentum à priori huius sententiae est, quia proprietates personales in Deo secundum propriam rationem nullam dicit perfectionem. Huius autem ratio est, quia illa proprietates est relatio, vt infra ostendemus. At relatio vt relatio in tota sua communitate sumpta non dicit perfectionem, cum quia relatio vt sic, non dicit in, sed ad, & ideo secundum se non addit perfectionem, vnde in creaturis adeo, & abest sine subiecti mutatione: tum etiam, quia ad, vt ad commune est relationibus rationis, in quibus nulla perfectio cogitari potest, ergo personalis proprietates, quatenus relatio est, nullam affert Deo perfectionem.

Aliud vero fundamentum ab inconuenienti est, quia alias vna persona haberet perfectionem aliam, quam non habet alia, & in tribus, vel duobus pluribus

3. Ratio.

plures essent perfectiones, quam in vna, & sic, & imperfectior esset Trinitas, quam vna persona, & nulla persona esset summe perfecta: Confirmatur ab Scoto, quia vel illa perfectio, quam diceret relatio, esset finita, vel infinita. Primum dici non potest, repugnat enim perfectioni diuinæ. Si vero dicatur secundum, non poterit in aliquo genere multiplicari, quia in se includet omnem perfectionem, nam hoc est de ratione rei infinite perfectæ. Tandem argumentari possumus, quia si duæ relationes diuinæ dicerent duas perfectiones, illæ essent inæquales, atque ita esset maior, & melior Paternitas, quam Filiatio, quod est absurdum. Sequela patet, quia illæ relationes differunt quasi specie in ratione respectiva, ea vero, quæ differunt specie semper sunt perfectione inæqualia, vt ex Aristotele in 8. Metaphysicæ sumitur, necesse est enim, vt quæ sic differunt, habeant diuersam quantitatem perfectionis, diuersitas autem in quantitate facit inæqualitatem: sicut diuersitas in qualitate facit dissimilitudinem.

4. Ratio.

5. Ratio.

6. Ratio.

7. Ratio.

8. Ratio.

9. Ratio.

10. Ratio.

11. Ratio.

12. Ratio.

13. Ratio.

14. Ratio.

15. Ratio.

16. Ratio.

17. Ratio.

18. Ratio.

19. Ratio.

20. Ratio.

21. Ratio.

22. Ratio.

23. Ratio.

24. Ratio.

25. Ratio.

26. Ratio.

placiter diuinæ essentia, ratione distinctam ab omni perfectione, quam habet diuinitas ex omnibus attributis absolutis. Secundum est, nihilominus hanc perfectionem in Deo tantum esse vnam, nec multiplicari, realiter in personis, ideoque (aiunt) secundum rem nullam perfectionem esse in vna persona, quæ non sit in alia, quamuis secundum rationem hoc admittant. Prior pars mea etiam sententia vera est, & infra illam probabo: posteriorem partem probant ex incommotis, quæ inferebat prima sententia. Ad declarandum autem quomodo hæc duo conciliantur, aduertunt, bonum dupliciter dici. Primo quasi absolute, quod est perfectum, quia nihil ei deest: & hoc est bonum transcendentale, cuius bonitas non est aliud, quam rei integritas, & non requirit distinctionem in re ab ipso bono, sed tantum rationis. Alio modo dicitur bonum comparative, quod alteri est conueniens, & sic bonitas consistit in conuenientia vnius ad aliud, requiritque distinctionem realem inter illos, vt bonitas realis sit, ideoque hoc bonum non necessario conuertitur cum ente.

Hæc ergo distinctione supposita, dicunt, relationes diuinas pertinere ad perfectionem transcendentalem Dei, quia pertinent (inquit) ad integritatem Dei, non enim esset Deus integre constitutus in sua substantia, nisi haberet intra se tres relationes. Illæ tamen vnam tantum integritatem DEI constituunt, & ideo ex illis tantum confluit vna perfectio Dei absque compositione, quia illa integritas est per summam identitatem cum essentia. Quod si obiciatur, quia licet illa integritas sit vna perfectio totalis, nihilominus erunt tres quasi partiales, cum ex tribus relationibus confluat. Negant sequelam, quia non integrant per modum partis, nec per vniotionem, sed identitatem. At vero comparando vnam quamque relationem ad suam personam, fatentur illi esse conuenientem, atque adeo bonam, non tamen priori, sed posteriori modo, & ideo dicunt, illam solum esse bonitatem secundum rationem, quia conuenientia rei ad se ipsam solum est per rationem. Quapropter licet hoc modo admittantur tres bonitates in diuinis personis, non est inconueniens, quia illæ non sunt bonitates reales, sed rationis tantum.

In hac sententia multa mihi sunt difficultates. Primum est modus loquendi, nimirum, quod relationes pertineant ad Dei integritatem. Primo quidem, quia nullus Sanctorum Patrum, aut Theologorum ita locutus est. Quod argumentum (in hac præsertim materia) validum est. Præcipue vero contra auctores illius opinionis, quia propter hoc maxime nolunt admittere tres perfectiones relationis reales, quia Patres, (vt ipsi aiunt) non sunt ita locuti. Secundo, quia inde sequitur, Patrem per se sumptum non esse integre Deum. Probatur sequela, quia tres relationes sunt de integritate Dei, & Patrem non est tres relationes, ergo non est integer Deus, consequens autem est manifeste falsum, nam secundum eandem quilibet persona est perfectus Deus, vt supra toto libro 2. ostensum est. Esse autem perfectum Deum, & esse integre Deum, idem sunt, quia nisi integritas aliquo modo in Deo admitti debet, non est, nisi perfectio eius, vt dicunt etiam auctores intendunt.

Tertio declaro hanc difficultatem in hunc modum: nam si relationes sunt de integritate Dei, inquiri, an hæc integritas dicat in Deo vnam aliquam imperfectionem simplicem, vel compositam? Hoc posterius non dicitur, cum sit contra simplicitatem Dei. Si vero dicatur prius, inquiri rursus, an illa perfectio sit absoluta, vel relatiua? nihil enim est in Deo, quod sub altero istorum membrorum non comprehendatur, vt constat ex doctrina omnium Patrum, & Theologorum probata in Concilio Florentino. Si ergo illa perfectio est absoluta,

non

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

non potest formaliter includere tres relationes, aut ex illis integrari, quia omne absolutum commune est, relationes autem non sunt communes. Multo vero minus dici potest respectiva, quia omnis perfectio relativa habet oppositionem cum alia, & ideo non potest simplex relativa perfectio ex relationibus oppositis integrari: ergo nulla intelligi potest in Deo vna, & simplex perfectio, vel integritas, quæ ex tribus relationibus confurgat.

9. *Damas.* Atque hoc quidem insinuas videtur Damascenus lib. 1. de fide, capite 10. dicens, *Non ex tribus imperfectis vnam compositam naturam perfectam intelligamus, sed in tribus personis perfectis vnam simplicem substantiam super perfectam, & ante perfectam.* Ac si diceret totam perfectionem Deitatis, & Dei ut sic, præintelligendā esse relationibus. Et cap. 11. *Perfectas*, inquit, ipsas hypostasies personarum dicimus, ut nullam in diuina natura compositionem intelligamus, significans, & vnamquamque personam secundum personis, quatenus distinctæ sunt, vel (quod idem est) ex relationibus, ut tales sunt, & oppositionem inter se habent, vnam perfectionem confurgere sine compositione. Quocirca si velimus illo vocabulo *integritatis* uti, dicere possumus ex tribus personis confurgere integritatem Trinitatis, vel melius, confurgere integrum numerum personarum, non vero integritatem Dei, quia non sola Trinitas, sed quælibet etiam persona est integer Deus.

10. Responderi potest, perfectionem illam, quæ integritas dicitur Dei, nec absolutam tantum, nec tantum relativam esse, sed comprehendere utramque. Verum hæc euasio non satisfacit, sed confundit omnia, ut difficultatem effugere videatur. Quia hic non agimus de essentiali perfectione Dei, sed de personali, & de illa, quam relationes diuinæ nostro modo intelligendi addunt ultra perfectionem essentiali, quam esse ratione distinctam ab essentiali perfectione, etiam auctores, cum quibus disputamus, supponunt. Illa ergo perfectio ex solis relationibus, ut sic, confurgit, ergo relativa tantum debet concipi, & non mixta. Et præterea, licet deus esse simul absolutam, & respectivam, cum includat in se tres relationes realiter distinctas, non potest habere unitatem perfectionis, nisi per modum collectionis, & numeri, est, non sit per modum compositionis. Probatur assumptum, quia in illa perfectione includitur verus transcendentalis numerus rerum, ex numero autem rerum distinctarum, ut tales sunt, non conficitur vnum, nisi vel compositione, vel collectione, vel omnino per accidens. Dico autem, ut tales sunt, quia personæ diuinæ, ut sunt vnum in essentia, non vniuntur in perfectione personali, sed in essentiali tantum. Absurdum autem videtur dicere, integritatem Dei ut sic, collectionem esse, & non omnino simplicem, & indiuisam. Accedit tandem, quod illa integritas dicitur esse perfectio simpliciter simplex: unde sequitur cuiuslibet personæ diuinæ simpliciter simplicem, quia nulla earum erit summe perfecta.

11. *Secunda diff. scilicet eius de opinionis.* Secunda, & principalis difficultas in hac opinione est, quia quidquid sit de illa locutione *integritatis* Dei, negari non potest, quin vnaquæque persona suam habeat integritatem (illo modo loquendi admisso.) Nam in primis vnaquæque est integer Deus, ut dixi, ergo vnaquæque habet integritatem Dei: (sed hæc non multiplicatur.) Rursus vnaquæque est integra persona. Neque enim dici potest ex tribus personis integritatem diuinæ personæ confurgere: nec negari potest, quin vnaquæque persona sit integrum suppositum, multo magis, quam sit quælibet persona creata: hæc autem integritas per-

sonalis eo ipso, quod personalis est, multiplicatur in diuinis personis. Quod significauit Damascenus vocans eas *personas perfectas*. Et patet facile descendendo ad rationes, quali specificas illarum personarum, quia Pater est integer Pater, & sic de Filio, & Spiritu Sancto: si ergo transcendentalis bonitas nihil est, quam rei integritas, sicut multiplicatur integritates personales, ita & bonitates transcendentales relativæ. Neque refert, quod hæc tres integritates personales in vna essentiali identificentur, quia non propterea confunduntur, sed inter se manent realiter distinctæ, si ergo multiplicationi illarum rerum, & entitatum relativarum non obstat, quod in vna entitate absoluta identificentur, cur obstat multiplicationi integritatum, seu bonitatum personalium, quod in vna essentiali identificentur?

12. Atque hinc potest sumi confirmatio efficax ex creaturis, nam quando vna bonitas totalis ex pluribus rebus confurgit, hoc non impedit, quominus singulæ illarum rerum habeant propriam integritatem, & bonitatem distinctam. Respondent, ideo illud esse, quia illæ bonitates sunt partiales, & non vniuntur per identitatem, sed per vniorem. Sed contra, nam hinc solum fit, relativæ integritates personarum diuinarum non esse partiales, quod est verissimum, non tamen non esse distinctas, & totales in suo ordine, scilicet, in ratione personali. Imo Damascenus loco citato, inde probat ex duabus diuinis personis, ut distinctæ sunt, non posse vnam aliquam perfectionem componi, quia vnaquæque est per se, & totaliter subsistens, habet ergo vnaquæque suam totalitatem. Et præterea, licet in Trinitate non sit pars compositionis, nec pars quantitatis continuæ, tamen, seclusa omni imperfectione, inuenitur ibi quasi pars quantitatis discretæ transcendentalis, eo scilicet modo, quo numerus consideratur, ut quoddam totum, & vniuersum eius pars. Ergo licet integritas personalis in se totalis sit (vnde loquamur) potest esse quasi partialis comparata ad numerum, seu multitudinem, ergo hoc non obstat, quo minus illæ perfectiones relativæ, & personales plures sint, realiter inter se distinctæ.

13. Denique ex illo etiam, quod ab Auctoribus contrariæ sententiæ admittitur, sumi existimo efficax argumentum. Nam vnaquæque relatio est bonum conueniens suæ personæ, & non alteri, ergo sicut distinguuntur relationes, ita & hæc bonitates. Respondent, has esse bonitates secundum rationem. At hæc æquiuocatio est, nam licet relatio conuenientia sit rationis, utpote eiusdem ad seipsum, tamen id, quod denominatur conueniens, supponitur in se esse perfectio realis, ideo enim concipitur ut conueniens, quia concipitur, ut forma realiter perficiens. Sicut etiam constitutio personæ in Deo dicitur ab eisdem auctoribus esse secundum rationem, quod non tollit, quin proprietates constituentes sint inter se realiter distinctæ. Adde, quod de illa integritate, quæ in tribus personis simul sumptis consideratur, idem dici potest. Est enim conueniens Deo, & Trinitati, ergo ut sic, tantum erit bonitas rationis, quia relatio conuenientia, quam habet ad Deum, vel Trinitatem, solum est rationis, est enim eiusdem ad se ipsum, quia integritas illa in re non distinguitur à Deo, vel Trinitate. Ergo etiam illa perfectio, ut bonitas DEI est, non erit realis, sed rationis, vel certe si illa est bonitas realis propter realem perfectionem, quam in se habet, etiam si relatio conuenientia ad id, cuius est perfectio, sit rationis, etiam bonitas vniuersalis est perfectio, sit rationis, etiam bonitas realis, quæ habet, ut talis relatio est, erit realis, etiam si relatio conuenientia ad suam relationem sit rationis. Ergo cum bonitates illæ in se realiter multiplicentur, erunt tres reales boni-

Cap. I X. An relatio in Deo perfectionem dicat.

397

bonitates realiter distinctæ, in quibus noster intellectus fundat tres relationes convenientiæ, singularem perfectionem ad singulas relationes.

14.
4. Opinio.

Est ergo quarta sententia, quæ affirmat bonitatem transcendentalem absolutam esse unam in Trinitate, relativam verò esse unicuique personæ propriam, & ita in divinis personis multiplicari, tenet Gabriel in 1. dist. 7. quæst. 3. art. 3. Hieronymus in 1. dist. 2. quæst. 4. artic. 1. & Chitoveus supra Damascenum, lib. 1. cap. 11. Et hæc sententia mihi videtur vera, si bene explicetur.

15.
Assensio 1.

Dico ergo primò. Relatio divina, verbi gratia, Paternitas, ex proprio conceptu dicitur realem perfectionem, seu bonitatem transcendentalem. Hoc potest probari primò ex principiis Metaphysicæ, quia bonum convertitur cum ente reali, relatio autem vera, & realis, quæ intrinsecè talis est secundum totam suam rationem etiam specificam, secundum quam aliud respicit, est verum ens reale, & forma realis. De quo fundamento iterum occurrerit sermo infra lib. 5. Secundò ergo probatur specialiter in relationibus divinis. Primò quidem, quia incredibile est, mysterium Trinitatis, ut tale est, nullam perfectionem ponere in Deo. Cur enim esset illa multiplicatio personarum in ente summè perfectio si illarum, quatenus tales sunt, nulla est perfectio. Deinde, quia nihil potest esse magis imperfectum in se, & absolute spectatum, quam id, quod nullam dicit perfectionem, quia imperfectio non est positivum quid, sed carentia perfectionis, si ergo paternitas ut sic, nullam perfectionem asserit, perfectio valde imperfecta est. Dicitur, imperfectionem non esse quamcumque negationem perfectionis, sed debita inesse: paternitati autem, aut filiationi divinæ nullam deberi perfectionem secundum propriam rationem, & idè negationem perfectionis in tali entitate non esse imperfectionem. Dico tamen hanc videri mihi esse summam imperfectionem, scilicet esse tale ens, cui nulla debeatur perfectio secundum propriam rationem.

16.

Tertiò argumentari possumus ex eo, quod relationes sunt subsistentes subsistentia autem est magna perfectio. Vnde Caiet. 3. p. q. 3. art. 1. concedit, relationes divinas, ut subsistentes sunt, dicere perfectionem etiam infinitam, nam D. Thom. ibi id significat. Nihilominus tamen sentit Caietanus relationes, ut relationes sunt, non dicere perfectionem. Sed hæc duo coherere non possunt, nam relationes divinæ (ut supra dixi) sunt subsistentes, non solum ratione essentia, sed ex proprijs, & idè in tribus personis tres sunt subsistentiæ personales, quicquid autem personale est, relativum est, sunt ergo tres subsistentiæ relativæ: ergo relatio divina secundum propriam rationem subsistens est, ergo secundum propriam rationem perfectionem dicit.

17.

Quartò, divina essentia ex sua infinitate communicabilis est realiter multis suppositis, ergo illa communicabilitas est magna perfectio in tali natura: ergo habere etiam supposita, in quibus sit, pertinet (ut ita dicam) ad connaturalem statum talis naturæ, ergo ipsa supposita, in quibus est illa natura, quatenus talia sunt, aliquam dicunt perfectionem entitativam, nam communicari suppositis nullam afferentibus perfectionem, non videtur ad perfectionem pertinere, neque esse conveniens naturæ adè perfectæ. Denique, si Pater, ut Pater (et sic de alijs) non dicit bonitatem, perfectio neque sub ea ratione amabilis est. Quamvis enim responderi possit specificativè, ut sic dicam, esse amabilem ob divinitatem, quam includit, tamè reduplicativè, id est, ex paternitate non habere specialem amabilitatem. Hoc ipsum per se apparet valde absurdum, cum in illis personis, etiam secundum proprias rationes, sit maxima pulchritudo, & convenientia, & in CHRISTI humanitate fateamur personam Filij Suarez: de Deo trinuno.

esse maximum bonum illius humanitatis ex ratione, quæ terminat illam, terminat autem per proprietatem suam personalem.

Dico secundò. Perfectio, quam dicit relatio, secundum propriam rationem relatiua est. Hæc assertio sequitur ex præcedenti. Primò, quia unaquæque res habet perfectionem eutitativè suæ accommodatam. Vnde si relatio illa consideretur, ut forma suppositi, sicut dat constitutionem formalem sibi accommodatam, ita etiam formalem perfectionem: ergo sicut est forma relatiua, ita etiam perfectio. Secundò id facile patebit, si velimus quasi definire huiusmodi relationem: nam sicut esse paternitatis consistit in habitudine ad Filium, ita etiam perfectio eius. Vnde, talis paternitas idè tam perfecta est, quia talem Filium respicit: ergo in ratione etiam perfectionis relatiua est. Tertiò item declaratur, quia sicut essentia, & relatio distinguuntur ratione, ita perfectio essentia, & perfectio relationis ratione distinguuntur: ergo distinguuntur tanquam absolutum, & relativum. Antecedens patet, tum ex similitudine proportionis, tum etiam, quia præcisè, per intellectum tota perfectione relationis, manere intelligitur tota perfectio essentia, quam Pater, v. g. communicat Filio: in hoc autem consistit distinctio rationis. Consequentia verò probatur, quia relatio nihil absolutum confert essentia, & quia alias præcisè relatione, non maneret in essentia tota perfectio absoluta.

18.

Assensio 2.

Tertiò ex dictis concluditur, perfectiones personales, seu relativæ in divinis personis multiplicari, atque adè distinguui realiter inter se. Hoc etiam est consequens ad dicta, quia quæ sunt personalia, sunt propria, quæ autem propria sunt, multiplicatur in personis, quatenus talia sunt. Secundò, quia si perfectiones sunt relativæ, includunt oppositionem, nam perfectio Paternitatis consistit in hoc quod subsistat in ordine ad Filium, & è contrario in filiatione, quod subsistat in ordine ad Patrem: sed oppositio in divinis causat distinctionem, & multiplicationem, ergo. Tertiò deniq, quia distinctio rationis inter relationem, & essentiam, quatenus talis est, infert distinctionem realem inter relationes ipsas, quia relatio, & essentia distinguuntur ratione tanquam incommunicabile, & communicabile: sed eodem modo distinguuntur ratione inter se distinctio essentia, & perfectio relationis: ergo eodem modo infertur distinctio realis inter perfectiones relativæ, quatenus tales sunt.

19.

Assensio 3.

Hic verò nobis obijciatur, quia Patres ita locuti non sunt, sed potius semper dicunt, divinas personas esse unum summum bonum, & idè unam bonitatem, & perfectionem habere: si autem essent tres perfectiones relativæ, eadem ratione concedendum esset sine vilo addito, ac simpliciter, divinas personas habere tres perfectiones reales, & realiter distinctas. Hoc autem videtur absurdum. Respondetur, quamvis Patres hoc expressè non dicerent, satis esset, quod non contradicerent, cum eorum dictis necessaria consequentia hoc inferatur, ut rationes factæ ostendunt. Deinde nego in Patribus hoc non inveniri. Nam Damascenus libro primo de fide, cap. 11. disertè dicit, Patrem, & Filium distinguat perfectionibus personalibus. In quo unico verbo mihi videntur contineri tres assertiones positæ: nam secundum Damascenum dantur perfectiones personales, in quibus distinguuntur personæ, ergo illæ relativæ sunt, & per relationes, ut relationes sunt, conferuntur. Tandem quod spectat ad modum loquendi de triplici perfectione, vel simpliciter, vel cum illo addito relatiua, seu personali, dicendum est, quod de veritate dixi. Nam cum est sermo de divina perfectione simpliciter, & absolute, intelligitur de essentiali, & summa in genere entis, & idè dicitur esse simpliciter una, quia perfectio essentialis

20.

Obiectio ex Patribus.

Responsio.

L1

non

non multiplicatur. Et eodem modo loquitur Divus Thomas de dignitate, nam absolute dicenda est vna. Tres autem perfectiones sunt veluti secundum quid, si precise sumantur, & ideo recte, conuenienterque additur, quod sint relatiue. Fundamenta contrariarum sententiarum postulant nonnullas difficultates, quas in sequenti cap. expediemus.

CAPVT X.

Satisfit fundamentis aliarum opinionum.

1. **E**X tribus primis opinionibus, quas precedenti cap. retulimus, secunda, & tertia partim nituntur fundamentis primæ, partim addunt aliquid proprium, & speciale, & quoad hanc posteriorem partem illis satisfactum est, vel ipsasmet sententias referendo, vel nostram probando, & nonnullis objectionibus occurrendo. Quare solum superest, vt fundamentis primæ sententiæ satisfaciamus.

2. *Relationem realem dicere perfectionem*
Primum ergo fundamentum nitetur illo principio, quod relatio realis, secundum suam propriam rationem, seu secundum esse ad non dicit perfectionem, nec bonitatem aliquam transcendentalem. Ad quod dicimus primo, hoc principium falsum esse, loquendo de relationibus realsibus intrinsece existentibus in subiectis, seu suppositis, quæ ad alios terminos referuntur. Nam tales relationes, vel subsistunt, vel intrinsece insunt, vel afficiunt subiectum, in quo sunt. Vnde falsum est, in relationibus creatis, quæ huiusmodi sunt, ipsum esse ad non includere esse in, quod veluti transcendens est ad omnia accidentia realia, nec potest præcindi ab illa differencia, vel modo prædicamenti realis. Vnde etiam falsum est, relationem realem, & rationis conuenire in vero, ac proprio esse ad, sed solum nomen illis esse commune, cum quadam analogia proportionalitatis, & satis metaphorica, vt latius in Metaphysica explicatum est. Dicimus secundò, quod, licet relationes creatæ non dicerent realem perfectionem, id non esset attribuendum relationibus diuinis, propter summam excellentiam earum, magnamque analogiam. Et præsertim, quia sunt subsistentes, & suo modo terminant, & quasi modificant diuinam naturam, vt more nostro loquamur, & quia per se pertinent ad reales, ac diuinas processiones, vel ex parte principij, vel ex parte termini talium processionum: in quibus omnibus, & in multis alijs superant relationes creatas, vnde licet creatæ relationes perfectionem non dicerent, diuinæ non essent illis æquiparandæ.

3. *An sit aliqua perfectio in vna persona quæ non est in alia.*
Secundum fundamentum commune est omnibus alijs opinionibus, sumiturque ab illo inconuenienti, quia sequi videtur, aliquam perfectionem esse in vna persona, quæ non est in alia. Ad quod respondet aliqui vtendo distinctione, nam diuinæ personæ, vel considerantur, vt distinctæ sunt, vel vt sunt vnum. Priori modo non dubitant concedere aliquam perfectionem esse in vna persona, quæ non est in alia. Posteriori autem modo negant: quia ratione essetis (inquiunt) habet vna persona omnem perfectionem alterius. Vnde inferunt, propositionem illam, *Aliqua perfectio est in vna persona, quæ non est in alia*, simpliciter esse negandam, quia cum sit negatiua, simpliciter negare videtur omnem modum habendi singulas personas, quasquæque perfectiones aliarum. Hæc verò responsio, licet veram doctrinam contineat, tamen & vitur distinctione non necessaria, quia manifestum est, hic esse sermonem de personis, vt distinctæ sunt, & non explicat modum, quo vna persona ratione essetis habet totam perfectionem alterius.

4. Dico ergo duplicem esse perfectionem. Vna est, quæ vocatur à Theologis simpliciter simplex, quam

definiuit Anselmus in Monologio, cap. 5. esse illam, *quæ in quolibet melior est ipsa, quam non ipsa*. Alia verò est, quæ dupliciter perfectionem non simpliciter simplex, & in hoc secundo ordine collocandam censeo perfectionem relationem, quatenus talis est. Quod in resensit etiam Gabriel supra, quamuis in modo loquendi differat, vocat enim perfectionem relationis diuinæ perfectionem simpliciter. Ac subinde, vt inconuenientia euitet, distinguit duplicem perfectionem simpliciter. Vna est supra definita, quæ formaliter requiritur in omni ente infinito simpliciter. Altera verò, inquit, est, quæ in suo genere est summa, & nullam includit imperfectionem, quamuis non sit formaliter necessaria in ente simpliciter, & summe perfectio, & huiusmodi esse dicit perfectionem relationis. Tamen, quia vocibus vtendum est iuxta commune vsum, ideo priorem solum voco perfectionem simpliciter, & relatiuam perfectionem sub alio membro constituo. Duplici enim ex capite prouenit, quod aliqua perfectio non sit simpliciter simplex eo modo, quo ab Anselmo definita est, & ab Scholasticis communiter recipitur. Primò propter imperfectionem, vel limitationem, quam habet adiunctam, & hoc non potest conuenire perfectioni existenti in Deo. Secundo ex oppositione, quam habet cum alia æquali perfectione. Nam hinc fit, vt ambæ relationes inter se oppositæ non possint simul conuenire eidem personæ, & consequenter etiam fit, vt neutra sit melior in omni ente, seu persona, quam opposita. Atque ita neutri conuenit definitio perfectionis simpliciter supra data. Quod inueniri non potest in perfectione absoluta, quia non includit oppositionem.

Sed dicunt aliqui, quamuis Paternitas, & Filiatio opponantur respectu personæ, non tamen respectu diuinitatis, quia simul possunt identificari cum illa, simulque possunt illam modificare, vt nostro modo loquamur. Et ita respectu diuinitatis quælibet earum melior est, quam non ipsa. Ethoc satis (inquiunt) est, vt quælibet earum sit perfectio simpliciter, quia comparari debent ad Deum vt sic, non ad personam.

In hac verò obiectione inprimis, quod vltimo loco asseritur, & falsum est, & sine probatione dictum. Quod probo ex data definitione, quia non respectu vnius, vel alterius entis, sed respectu cuiuslibet, quatenus est indiuiduum, & singulare ens, debet perfectio simpliciter esse melior: ergo non tantum respectu essetis, sed etiam respectu personæ. Accedit, quod secundum illam comparisonem, nec relationes considerantur vt oppositæ, nec comparantur ad rem omnino incommunicabilem, sed ad naturam, vt communem: respectu autem rei communis perfectiones non simpliciter possunt non habere inter se repugnantiam. Adde denique perfectionem relationis in rigore, & proprio loquendo etiam respectu diuinitatis, non esse meliorem, quia diuinitas ipsa affecta, vt sic dicam, relatione, non est melior se ipsa præcise spectata sine relatione, quia ipsa per se, & absque relatione est ens simpliciter infinitum in genere entis. Vnde neque secundum rem, neque secundum rationem potest illi aliquid addi, quod tale ens faciat esse melius. Quod confirmatur ex illo Christi verbo. *Quod dedit mihi Pater, maius omnibus est*, dedit enim Pater Filio suam deitatem, & non suam paternitatem, & nihilominus ei dedit id, quo melius nihil excogitari potest, quod in sequenti libro agentes de sublimitate absoluta latius confirmabimus.

Hinc vltius considerandum est, dupliciter aliquam perfectionem esse in Deo, scilicet, formaliter, & eminenter. Priori modo est in Deo omnis perfectio simpliciter. Posteriori omnis alia, vt suppono ex l. p. q. 4. Diuinitas ergo, seu hic Deus, præcise relationibus, non includit formaliter perfectiones earum.